

*Openingscollege van oktober 1989, verzorgd door
Frank Bueno de Mesquita, ex-docent aan onze Medische Faculteit,
Voorzitter van de Nationale Geneesmiddelenklapper (NGK) commissie,
Bestuursvoorzitter van de Stichting ter bevordering van Evidence Based
Geneeskunde in Suriname (EBGiS).*

VOLKSGENEESKUNST EN PEDIATRIE

Dames en heren,

Pediatrie onderscheidt zich van de meeste andere specialismen in het feit dat zij zich niet beperkt tot één orgaansysteem of een bepaalde groep van ziekten, maar zich richt op de totale zorg voor de gezondheid van de populatie jonge individuen. Vanuit de pediatrie zal daarom ook voldoende belangstelling behoren te bestaan voor gedachten en ideeën betreffende gezondheid en ziekte, zoals die bij vele ouders van onze patiëntjes leven. We betreden dan het gebied van de traditionele of volksgeneeskunst.

Volksgeneeskunst is alles wat het volk op grond van mondelinge of schriftelijke overlevering op eigen initiatief aanwendt om ziekten te verklaren en of te genezen, zonder daarbij hulp van de thans officiële geneeskunde in te roepen. Onder volk wordt verstaan: mensen zonder officiële geneeskundige opleiding.

In de praktijk blijkt de invloed van de volksgeneeskunst groot te zijn. Er zijn legio patiënten, die vóór de dokter te raadplegen, of terwijl zij onder behandeling van een arts zijn, gebruikmaken van geneeswijzen die voor de medicus onbekend, vreemd of onacceptabel zijn. Heel vaak zullen patiënten of ouders van patiënten in het geheel niet praten over allerlei geneesmethoden die geprobeerd zijn of aangewend zullen worden, uit vrees dat de arts hier negatief over oordeelt.

De arts echter weet niet beter.

Het betreft hier een gebied waarop zijn kennis ontoereikend is. In de officiële geneeskundige studieboeken bestaat nl. een hiaat. Zeer uitgebreid wordt feitenmateriaal over epidemiologie, pathologie en therapie van alle bekende ziektebeelden besproken. De ideeën van de patiënt zelf of van de ouders van

patiëntjes over het ontstaan van ziekten en de wijze waarop de mens op basis van die ideeën denkt daarmee te moeten omgaan, komt in geen studieboek aan de orde. En dit terwijl deze mens op grond van een geheel andere wijze van denken dan wij, toch meedoet aan de behandeling en preventie van ziekten, soms op een manier die wij niet raadzaam achten.

De moderne leerboeken besteden nauwelijks of slechts zijdelings aandacht aan ideeën en opvattingen betreffende ziekte en gezondheid zoals die tot pakweg honderd jaar geleden nog algemeen golden. De gezondheidszorg van toen was vrijwel geheel gebaseerd op ideeën die nu nog in de volksgeneeskunst bestaan.

De grondslagen van de volksgeneeskunst berusten op magisch-mystieke factoren en op ervaring. Omdat de overlevering vaak mondeling is, kan gemakkelijk misvorming van informatie plaatsvinden. De kern van de volksgeneeskunst behoort tot het primitieve cultuurbezit, dat in de hele wereld een grote mate van gelijkvormigheid vertoont.

De basis wordt gevormd door de machteloosheid en onzekerheid die ieder mens kent t.o.v. ziekte en dood.

Het is nuttig enkele ziekteconcepten kort te bespreken.

Bij de natuervolken komt bij wijze van compensatie voor hun gebrek aan begrip van natuurwetten, het geloof aan de invloed van goede en kwade geesten voor. Ziekte ontstaat altijd door bovennatuurlijke werking.

Bij meerdere indiaanse stammen kunnen boze geesten zich in een voorwerp, soms een steentje, een cactusdoorn of een insect dringen. Zodoende kan een medicijnman iemand genezen door bv. het verwijderen van zo'n steentje uit het lichaam. De kwade geesten zijn vooral 's nachts actief. Ze kunnen op afstand gehouden worden door dansen en op de trom slaan. De medicijnman kan ze herkennen, omdat hij helderziende is en met de geesten in contact treedt. De door boze geesten reeds ziek geworden personen, kunnen soms door bezweringen genezen worden. Bij aandoeningen die pijn veroorzaken wordt de boze geest verdreven door blazen tegen de pijnlijke plek. Speeksel dat heilig geacht wordt, vooral dat van de medicijnman, bevordert eveneens het genezingsproces. Uit Afrika zijn de winti's en loa's (die te vergelijken zijn met winti's) naar de Amerika's meegekomen. Loasis of loa loa is een wormziekte in Afrika voorkomend, die eigenlijk 'Godstraf' betekent, omdat aangenomen wordt dat de loa in de

gedaante van een soort filariaworm in de mens gekropen is. Natuurvolken gaan er vrijwel alle van uit dat ziekte een straf of beproeving van de oppergod is, door geesten of demonen ontstaat en door boze geesten van dieren, planten, voorwerpen, of in hen binnengedrongen demonen, wordt veroorzaakt.

Het denken in analogieën is een van de eerste vormen van systematisch denken. In de sympathieeler gaat men ervan uit dat alle verschijnselen van de zichtbare wereld uitingen zijn van één mystieke kracht die hun vorm, uiterlijk en eigenschappen bepaalt. De wetten van oorzaak en gevolg zoals die nu gebruikelijk zijn, ontbreken in deze gedachtegang. Men gaat uit van een innige betrekking tussen mensen, dieren, planten, mineralen en planeten. Voorbeelden uit deze leer: iemand kan blind of mank worden wanneer een ander een spijker in de ogen of voetzool van zijn afbeelding steekt. De therapie bestaat in dit geval uit het verbinden of behandelen van de betreffende afbeelding.

Een van de meest voorkomende sympathische geneesmethoden bestaat uit het overdragen van ziekten. Het is niet alleen mogelijk de ziekte door te geven aan een ander mens, ook dieren, planten en levenloze voorwerpen komen daarvoor in aanmerking. Zo behandelt men verkoudheid door een doekje waarin men gesnoten heeft te verpakken en ergens achter te laten. Degene die het vindt en openmaakt, neemt de klacht over. Reumatiek geneest men door een hond naast het pijnlijke gewricht te laten slapen, keelpijn door een kikker in de monding te houden, deze neemt de keelpijn over.

In de signatuurleer, welke eigenlijk een onderdeel van de sympathieeler is, gaat men er van uit dat in de vorm, kleur, smaak, geur en andere eigenschappen van mensen, dieren, planten en stenen krachten aanwezig zijn die kunnen worden gebruikt om ziekten te genezen.

Geelzucht wordt bv. behandeld door het drinken van donker geel vruchtensap of een mengsel van eidooier en saffraan. Een rood afgevend bloedsteen (hematiet) wordt als amulet gebruikt tegen bloedingen en een aftreksel van bieten op wijn, werkt menstruatieopwekkend.

In het ziekteconcept dat humoraalpathologie heet, gaat men ervan uit dat het lichaam uit 4 lichaamssappen is opgebouwd nl. gele gal, zwarte gal,

bloed en slijm. Elk van de sappen is samengesteld uit 2 van de 4 oereigenschappen: heet, koud, droog en nat. Zo is gele gal heet en droog, zwarte gal, koud en droog, bloed is heet en nat en slijm is koud en nat. Men spreekt van gezondheid wanneer de sappen op de juiste wijze en in de juiste verhouding zijn gemengd (eucrasie). Ziekte ontstaat als de sappen niet met elkaar in evenwicht zijn (dyscrasie).

De 4 lichaamssappen stonden in nauwe relatie met de 4 elementen: vuur, aarde, lucht en water.

Wanneer een der sappen overheerst kan men de physis, dat is een natuurlijk helende kracht die in ieder mens aanwezig is, ondersteunen door een behandeling in te stellen. Middelen hiertoe waren o.a. aderlaten, bloedzuigers en bepaalde kruiden.

Een andere veel toegepaste methode lag in het activeren van de huid waardoor de uitscheiding van overtollige sappen kan worden versterkt. Dit geschiedde door waterbaden, zonnebaden en zweetkuren. Laxeren, diëten en eventueel vasten, konden de afscheiding van afvalstoffen via het maagdarmkanaal beïnvloeden.

Theoretisch kan elk van de 4 sappen een even belangrijke rol in deze ziekteleer spelen. In de praktijk kreeg vooral het slijm (flegma) een voorname plaats in het geneeskundig denken. Vanuit de sappenleer, bestaat het ruggenmerg uit een van de hersenen afkomstige stroom van flegma. Sperma bestaat eveneens uit flegma en wordt vanuit het ruggenmerg naar de penis afgevoerd. Bij aandoeningen die met slijm-overschot gepaard gaan kan geslachtsgemeenschap daarom geneeskrachtig zijn.

Men deed zelfs klinische en experimentele waarnemingen waarmee het uitgangspunt dat flegma de hoofdoorzaak van ziekten was, bevestigde. Surinaamse mannen die aan verminderde potentie lijdten, heten 'kowrusiki' te hebben, welke met 'kowrudresi' (laxans) wordt behandeld.

Het meest bekende overblijfsel uit de humoraalpathologie zijn de 4 temperamenten, die overeenkomen met de 4 lichaamssappen: het choleric type - te veel gele gal, het melancholisch type - te veel zwarte gal, het sanguinisch type - te veel bloed en het flegmatieke type - te veel slijm.

Hippocrates (460 - 377 v.C.) wordt gezien als de grondlegger van de

officiële geneeskunde. Hij putte het merendeel van zijn ideeën over gezondheid en ziekte uit kennis en inzicht van het Griekse volk. Hij ordende de in zijn tijd bestaande volksgeneeskunst en ontdeed het van de overheersende magische geladenheid. Hij leerde dat ziekten geen irrationele, maar natuurlijke oorzaken hebben die door nadenken kunnen worden opgelost m.b.v. natuurlijke middelen.

Hippocrates heeft aanwijzingen gegeven voor de ethiek van het geneeskundig beroep. Bekend is de eed van Hippocrates.

Hij formuleerde een aantal grondprincipes van medisch denken en handelen. Daarbij stond de eigen geneeskracht van de mens centraal, er werd geen scheiding tussen lichaam en geest gemaakt en de fysiologie van het menselijk lichaam was: de humoraalpathologie.

Tot het midden van de vorige eeuw domineerde de humoraalpathologie de officiële geneeskunde.

Virchow (1825 - 1902) liet de officiële geneeskunde compleet afrekenen met de sappentheorie en vestigde de basis voor de cellulaire pathologie.

Er is, uitgaande van de verschillende ziekteconcepten, in de loop der tijden een scala aan geneesmethoden en geneesmiddelen aangewend. Er is vrijwel niets onbeproefd gebleven in de strijd tegen ziekte en dood.

Ik noemde reeds enkele voor ons nu absurd lijkende behandelwijzen. Het dringt vaak onvoldoende tot ons door dat het niet alleen om middeleeuwse praktijken gaat, maar ook om algemeen aanvaarde geneeskunde uit een vrij recent verleden. Dat bij nierziekten, kalfsnieren, bij epilepsie hersenen van het rund en bij tuberculose kalverlongen werd gegeten, is uit de sympathieleer te begrijpen. Men nuttigde zelfs geconserveerde lijken van door geweld omgebrachte jongemannen, maagden en ongeboren kinderen. Crollius die tot het begin van de 17e eeuw leefde, legde zo'n recept vast: 'neem een jonge krachtige man die men, nadat hij terechtgesteld is, klein snijdt en verpulvert. Bestrooi hem dan met aloë en laat hem

in brandewijn weken.'

Arnold Boot beschreef in de 17e eeuw succes met de behandeling van de Engelse ziekte (Vit. D deficiëntie) bij kinderen, door ze te wikkelen in het nog warme vel van een pas geslacht schaap.

Uitwerpselen zijn al lange tijd bekend een geneeskrachtige werking te hebben. Varkensontlasting werd uitwendig gebruikt bij abortus en baarmoederbloeding, paardenmest tegen histerie en buikpijn.

Om gonorrhoe en pest te genezen moest men zijn eigen urine drinken.

In 1773 nog verscheen een boek van Paullini, dat algemeen bijval kreeg.

De titel was: Heilsame Dreck-Apotheke.

Volksgeneeskunst in Suriname bestaat uit de componenten welke door de verschillende etnische groepen worden ingebracht, evenals dat met andere facetten uit de cultuur het geval is.

Bij natuervolken valt de geneeskunde grotendeels samen met de godsdienst en dat is ook bij onze bosnegers en indianen het geval.

Daarnaast zijn er vele verhalen bekend over de bijzondere geneeskundige kwaliteiten van onze binnenlandbewoners.

Voor de genezing van fracturen en wonden met behulp van o.a. kruiden, is bekend. Voor zover ik kon nagaan, is hier nooit iets over gepubliceerd. Wel is het een en ander over de snek'koti vastgelegd. Dr. H.D. Benjamins, de man naar wie de straat in de buurt genoemd is, heeft enkele artikelen over dit onderwerp geschreven.

Behalve het gebruik van de snek'koti na een slangenbeet, werkt deze ook profylactisch. Bij contact met een slang zal die bewegingloos worden, wegsluipen of dood neervallen. Soms is de snek'koti zo sterk, dat als zo iemand een zwangere bezoekt, abortus kan optreden; pasgeborenen kunnen stuipen krijgen. De snek'koti wordt bereid door van een giftige slang, staart en kop af te snijden. De staart wordt in de bek gestopt en vervolgens wordt het geheel langzaam geroosterd tot een zwarte poeder overblijft. Het middel wordt ingenomen of ingewreven, nadat een snee in de arm gemaakt is.

Morton Kahn, een Amerikaanse antropoloog, schreef in 1929 na een bezoek

aan Saramaccaanse bosnegers, dat hij de allerkrachtigste snek'koti zelf innam en daarna de slangenafdeling van de Bronx-zoo bezocht. Hij zag niets vreemds gebeuren. Kritisch merkte hij op dat een glaswand hem wel scheidde van de slangen.

Bij het creoolse deel van de bevolking is het treefgeloof nog steeds aanwezig. Treef komt van het Hebreeuwse woord tereifa, dat verboden (onreine) spijs betekent. Er wordt een verband gelegd tussen huidaandoeningen, in het bijzonder lepra, en het eten van de treef. Alle mogelijke voedingsmiddelen kunnen treef zijn, maar heel vaak gaat het om dierlijke producten. Men tracht dit treefgeloof te verklaren vanuit het oude testament waarin staat dat hij die tegen de reinheidswetten (dat zijn strenge riten die voor de voedselbereiding golden) zondigt, zelf onrein wordt en zodoende door de God geslagen of getekend wordt.

Hiervoor werd het Hebreeuwse woord 'tsaraat' gebruikt. Dit woord zou in de eerste Bijbelvertalingen met het Griekse woord 'lepra' vertaald zijn. Het is echter vrijwel zeker dat dit treefgeloof niet van de Joodse slavenmeesters of uit de Bijbel is overgenomen, maar door de slaven uit Afrika is meegebracht. Men kent daar nu nog hetzelfde begrip onder de naam kina of china. Er zijn meerdere redenen, anders dan wetenschappelijke, waarom mensen bepaalde voedingsmiddelen voor zich verboden achten. Zo kan het dier of de plant een boze geest of demon herbergen. Het kan ook een deel van de godheid zelf zijn die men niet mag aantasten, z.a. het heilig rund bij de hindoe en vlees van warmbloedige dieren op vrijdag bij christenen.

Men onderscheidt ervarings- of ondervindingtreef, opgelegde treef, overgeërfde treef en droomtreef.

De eerder genoemde Dr. H.D. Benjamins schreef in de West-Indische Gids (1930): voor ongeschoolde hersenen is de sprong van 'als ik mijn treef eet, krijg ik lepra' tot 'als ik mijn treef niet eet, krijg ik geen lepra', niet groot. Dit was volgens hem mede de oorzaak dat lepra zich zo sterk kon verbreiden.

Prof. P.C. Flu was de mening toegedaan dat ook als zij rotsvast in treef geloofden, vele Surinamers de vrees voor besmettelijkheid hadden. In ieder geval heeft deze vrees niet bij alle mensen bestaan. Vaker leefden

leprozen samen met niet-leprozen. Men beweerde zelfs dat er vrouwen waren die aan lepreuze mannen de voorkeur gaven, omdat bij deze mannen de geslachtsdrift hevig is.

Het treefgeloof heeft tot gevolg dat soms waardevolle voedingsmiddelen niet gebruikt worden, wat nadelig kan zijn, in het bijzonder bij kinderen.

Een probleem met sommige volksgeneeskundige begrippen is dat deze niet beschreven zijn, waardoor de inhoud voor een ieder weer een andere nuance kan hebben. Soms wordt een ziekteoorzaak, ziekte genoemd, dan weer is een symptoom dat en soms wordt een ziek orgaan als zodanig geduid. De laatste jaren duikt steeds meer het begrip 'fyo fyo' op. Bij zeker een kwart van de creoolse kinderen die opgenomen worden in de kinderkliniek van het Academisch Ziekenhuis zeggen de ouders, na één of twee dagen, te weten wat het kind scheelt: 'fyo fyo'. Als er ruzie tussen ouders is, kan een boze geest, de kunu van de familie, het kind ziek maken. Het gaat hier blijkbaar niet om een bepaalde aandoening, maar om een algemene ziekteverwekkende factor.

Het is niet verwonderlijk dat mensen met een geringe kennis van de anatomie en fysiologie wel eens tot een voor ons vreemde begripsvorming over ziekte en mogelijke therapie komen. Ik herinner er aan dat ook de officiële geneeskunde tot het midden van de vorige eeuw nog de humoraalpathologie aanhing en dat bv. pas in 1628, Harvey de bloedsomloop ontdekte.

De grote fontanel die men vanwege de pulsaties in de hersenvaten op en neer ziet bewegen, heet in Suriname bropresi. Mogelijk dat daarom bij ademhalingsproblemen van zuigelingen op de fontanel olie en andere geneeskrachtig geachte middelen wordt gesmeerd.

Bij baby's die rochelende geluidjes vanuit de neus- keelholte produceren, meestal op basis van het meetrillen van slijm, zegt men dat ze last hebben van vruchtwater. Bij kinderen met astma-achtige klachten, bij het volk bezetting genoemd, zegt men dat ze slijm op de maag hebben. Op zich is dat vaak ook juist, immers het opgehoeste slijm komt na inslikken in de maag terecht. Dat de behandeling van bezetting succesvol is, wanneer met

middelen die laxerend werken veel slijm in de ontlasting terecht komt, is een humoraal-pathologische benadering.

Dat nog wat te verbeteren valt aan onze anatomische kennis blijkt ook uit het feit dat Surinaamse kippenmaagjes, kippennieren heten. Als u in een broodjeszaak naar een broodje met kippenmaagjes vraagt, wordt je eerst vreemd aangekeken om vervolgens te horen: 'u bedoelt zeker niertjes.'

Terug naar de pediatrie. De navelband die bij de verzorging van pasgeborenen slechts de functie heeft de navelstomp te bedekken, behoort volgens volksopvattingen 6 weken te worden omgebonden, ook al valt de navelstomp na enkele dagen af.

Zuurte is een van de Surinaamse ziektebeelden met nogal uiteenlopende symptomen. Meestal zegt men ruikt de ontlasting zuur, is de poep korrelig, zijn er huidirritaties in het luiergebied, maar soms ook eczemateuze afwijkingen in huidplooien of het gelaat. In veel gevallen die men zuurte noemt, blijkt het om chronische diarree te gaan, vaak als onderdeel of als oorzaak van ondervoeding.

Dit brengt ons bij leverziekte, waarmee eiwit-energie-ondervoeding wordt bedoeld. Men denkt dat de naam is ontstaan omdat bij het kwashiorkortype van ondervoeding met eiwittekort op de voorgrond, de lever vaak vervet en vergroot is. De vraag is of gezondheidswerkers deze term wel moeten gebruiken. Allereerst zijn er veel gevallen van ondervoeding, waarbij de lever niet afwijkend is. Bovendien denkt men al gauw dat voor een ziekte een dresi moet worden gegeven, i.p.v. gezonde voeding. Overigens heeft dit idee blijkbaar niet alleen in de volksgeneeskunst postgevat. Er zijn helaas ook nu nog artsen die menen ondervoeding met vitaminedrankjes en spuitjes adequaat te behandelen.

Aan wormen en door wormen veroorzaakte ziekten is nogal wat volksgeloof verbonden. Men dacht vroeger, vandaar ook de namen, dat een worm de oorzaak was van o.a. ringworm, een schimmelaandoening en dauwworm, een eczeem. Vrijwel iedere Surinamer weet wat wormvlekken zijn, ook al is er wetenschappelijk geen verband aangetoond tussen wormen en deze

vlekken. Een wormattaque betekent, het te voorschijn komen van wormen uit de neus of de mond, soms na braken. Het geloof dat wormen kunnen ontstaan als gevolg van veel zoetheid eten, is vrij hardnekkig.

Over wat wel gezond is om te eten bestaan er ook nogal wat misvattingen. Het aftreksel van vlees bv., de bouillon, wordt als zeer gezond beschouwd. Oudere mensen geven vaak als advies aan iemand die ziek is: 'dringi wan krakti doifi-supu'. Boulanger en antruwa zouden rijk zijn aan ijzer, terwijl deze vruchtgroenten heel weinig van dit element bevatten. Veel kalk eten wordt erg belangrijk geacht. Als een kind tijdens het leren lopen vaak valt, heet het kalkgebrek te hebben.

Uit Heyde's 'Medicijnplanten in Suriname' citeer ik, zonder een waardeoordeel te vellen, omdat in het boekje niet aangegeven staat hoe men deze kennis verkreeg: 'Komkommer rauw gegeten bevordert de afscheiding van de maagsappen en heeft tegelijkertijd een heilzame werking op de darmen. Knoflook voorkomt bij geregeld gebruik vlug optredende ouderdomsverschijnselen van het hart en het bloedsomloop-systeem. Velen krijgen een versterking van de ademhalingsorganen door regelmatig gebruik van knoflook. Het gebruik van rauwe soepgroenten regelt de functie van de urinewegen en heeft bij geelzucht een zeer goede werking en is ook zenuw kalmerend', einde citaat.

Een symptoom waarvan vaker gezegd wordt dis' a no wan datra siki is een stuip. Kinderen die stuipen vertonen worden op een jute zak of voetmat gezet of in een visnet gewikkeld. Gelukkig gaat het in het overgrote deel van de gevallen om goedaardige koortsstuipen die gewoonlijk niet langer dan enkele minuten aanhouden. Overigens wordt ook aan zuigelingen en zelfs aan het ongeboren kind, via de moeder, profylactisch stoipidresi toegediend, welke meestal poeder van hertengewei bevat.

Enkele jaren geleden had ik een patiëntje in het ziekenhuis opgenomen, waarbij geelzucht door een ieder kon worden herkend. Ik achtte de prognose van de patiënt slecht. Een verpleegkundige die bij ons

werkte, vroeg me of ze niet de hulp van iemand die geelzucht kan genezen, mocht invoeren. De man was al oud en kon bijna niet lopen, maar zij zou wel voor het vervoer zorgdragen, als ik maar wilde meewerken. Ten slotte stemde ik toe.

Een oude Hindoestaanse man wreef met een knijpende beweging op het voorhoofd van het kind, terwijl hij onverstaanbare woorden uitte. Hij bevochtigde steeds zijn hand met water uit een teil, waaraan droog gras was toegevoegd. Ik merkte dat het gras een lichtgele stof aan het water afstond. Na de behandeling vroeg ik aan de genezer of hij ons niet voor de gek hield, omdat volgens mij de gele kleurstof uit het gras afkomstig was en niet uit het kind. Hij bevestigde dat, maar voegde eraan toe dat het belangrijkste deel van de behandeling, het bidden was. Ik heb toch, direct vóór en na de behandeling, een bloedmonster afgenomen om het gehalte aan bilirubine te bepalen. (bilirubine is de kleurstof die geelzucht veroorzaakt). Het gehalte was vóór en na de behandeling gelijk. Het kind overleed enkele dagen later.

Het is zeker niet mijn bedoeling om met dit voorbeeld aan te tonen dat alle niet officiële geneeskundige therapieën onwerkzaam zijn: dat zou verre van wetenschappelijk zijn. Het is echter wel van belang dat op een correcte wijze getoetst wordt om het werkelijk effect van een behandeling vast te stellen. Over dit geval is nog op te merken dat de volksgenezer, geelzucht als een ziekte ziet. Wij noemen het een symptoom.

De officiële geneeskunde maakte zich pas werkelijk los van de volksgeneeskunst, nadat de huidige wetenschappelijke weg was ingeslagen. Belangrijke aspecten die de geneeskunde grote successen deed boeken zijn: het inwendig onderzoek van lijken, het dierexperiment en nieuwe ontwikkelingen in fysica en chemie, die moderne diagnostische en therapeutische mogelijkheden deden ontstaan. Terwijl de officiële geneeskunde verkregen inzichten toetst, door gecontroleerd onderzoek en kritische beschouwingen, is het volk tevreden met de in hun geneeskunst bestaande opvattingen en door overlevering verkregen

kennis.

De officiële geneeskunde introduceerde twijfel, waar vroeger geloof was. De methode die steeds gebruikt wordt is om complexe fenomenen in samenstellende delen op te splitsen en ze apart op te lossen. Voor diagnosen resulteerde dit in het zoeken naar één oorzaak en in de farmacologie naar de isolatie van één werkzame stof. De huidige praktijk is dat de arts zich richt op de behandeling van symptomen en de fysieke oorzaak van ziekten en weinig interesse heeft voor de leefsituatie waarin de patiënt zich bevindt. De opleiding van artsen is vrijwel uitsluitend gericht op het verwerven van feitenkennis en weinig op het beschouwen van de achtergronden. Daardoor krijgt de arts de indruk dat zijn geneeskunde de absolute is en eist hij een monopoliepositie op.

Een aantal belangrijke geneesmiddelen zijn door het volk zelf ontdekt, denk aan atropine, digitalis, kinine en salicylzuur. Er bestaat echter twijfel over de effectiviteit en veiligheid van vele volksgeneeskundige handelingen en behandelingen. In vele landen en zeker ook in Suriname heeft de volksgeneeskunst nog zoveel invloed op het denken en doen van de mensen, dat wetenschappelijke studie naar volksgeneeskundige activiteiten alleszins gerechtvaardigd is.

De werkgroep voor traditionele of volksgeneeskunst van de wereld gezondheidsorganisatie formuleerde enkele doelstellingen:

- Een realistische benadering van de volksgeneeskunst ten einde de gezondheidszorg te verbeteren.
- Volksgeneeskunst te belichten in het kader van de moderne wetenschap om op deze wijze nuttige en effectieve middelen te onderscheiden van schadelijke.
- Bevordering van integratie van als waardevol erkende kennis en bekwaamheden van de volks- en van de officiële geneeskunde.

En met het onderstrepen van het belang om deze doelen na te streven, besluit ik dit college.